

Locatiekeuze van immigranten in de eerste vier jaar na aankomst

Clara H. Mulder en Aslan Zorlu¹⁾

Immigranten gaan bij aankomst in Nederland vaak wonen in buurten waar landgenoten wonen. Ze komen vaak terecht in de grote steden, waarbij vooral Marokkanen en westerse immigranten zich relatief vaak in Amsterdam vestigen. Niet-westerse immigranten verhuizen in de eerste vier jaar na aankomst eerder naar buurten met meer dan naar buurten met minder niet-westerse allochtonen.

1. Inleiding

Concentratie van allochtonen in bepaalde wijken kan op twee manieren ontstaan: door de locatiekeuze van migranten bij binnenkomst in het ontvangende land, en door selectieve verhuizingen (dan wel selectief 'achterblijven') van zowel allochtonen als autochtonen. Daarnaast speelt selectieve vruchtbaarheid mogelijk een rol, bijvoorbeeld als autochtonen vaker dan allochtonen pas kinderen krijgen nadat ze zijn weggetrokken uit wijken met een groot aandeel allochtonen, voor zover ze daar ooit al hebben gewoond.

Er is al het nodige onderzoek gedaan naar het niveau van etnische segregatie in Nederlandse steden (bijvoorbeeld Musterd, 2005; Bolt en Van Kempen, 2003) en de ontwikkeling van concentraties allochtonen in bepaalde wijken (bijvoorbeeld Musterd en De Vos, 2006, 2007). Van segregatie is sprake als de ruimtelijke spreiding van een bepaalde bevolkingscategorie in een groter gebied (bijvoorbeeld een stad) afwijkt van de spreiding van de rest van de bevolking, terwijl van concentratie wordt gesproken als in een kleiner gebied (bijvoorbeeld een wijk of buurt) een bevolkingscategorie is oververtegenwoordigd in vergelijking tot andere gebieden (Musterd en De Vos, 2006). Uit het eerdere onderzoek is geen systematische ontwikkeling naar voren gekomen in de richting van een groeiende concentratie van allochtonen in bepaalde wijken. Ook verschillen in binnenlandse verhuizingen tussen allochtonen en autochtonen in het segregatieproces zijn al bestudeerd. Zo hebben Bolt en Van Kempen (2003) laten zien dat Surinamers, Turken en Marokkanen vaker naar armere buurten verhuizen dan autochtonen, en minder vaak vanuit die armere buurten verhuizen. Het relatieve belang van locatiekeuze bij binnenkomst en latere binnenlandse verhuizingen in de ontwikkeling van segregatie en concentratie is echter tot nu toe onduidelijk gebleven.

Ook in de internationale literatuur zijn er slechts enkele studies waarin zowel de locatiekeuze van immigranten bij

binnenkomst wordt bestudeerd als de daaropvolgende binnenlandse verhuizingen (Bartel, 1989; Beenstock, 1997; Aslund, 2005). Een centrale bevinding uit deze literatuur is dat de aanwezigheid van andere immigranten een belangrijke rol speelt in de locatiekeuze van nieuw binnenkomende immigranten. Het lijkt erop dat deze aanwezigheid een zelfstandig effect heeft dat niet wordt veroorzaakt door kenmerken van de lokale arbeids- of woningmarkt.

In dit artikel doen we verslag van een onderzoek naar de locatiekeuze van immigranten bij binnenkomst in Nederland en naar hun verhuizingen gedurende de vier jaar daarna. De vraagstelling luidt: 'Welke rol spelen buurtkenmerken, waaronder de etnische samenstelling van de buurt, bij de locatiekeuze van immigranten bij binnenkomst, en in welke mate leiden hun daarna volgende verhuizingen tot een vermeerdering dan wel vermindering van hun concentratie in bepaalde wijken?' Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van het Sociaal Statistisch Bestand van het CBS. Dit artikel is deels gebaseerd op een eerder verschenen Engelstalig artikel (Zorlu en Mulder, 2008).

2. Theoretische achtergrond

Een belangrijke theorie waarmee getracht is de locatiekeuze van immigranten te verklaren is de ruimtelijke-assimilatietheorie (zie bijvoorbeeld Massey en Denton, 1985; South, Crowder en Chavez, 2005). Volgens deze theorie komen immigranten bij binnenkomst vaak terecht in buurten waar veel landgenoten wonen, niet alleen omdat ze daar contacten hebben, maar ook omdat ze daar gebruik kunnen maken van etnisch specifieke voorzieningen en netwerken. Dit zou echter minder sterk moeten gelden voor immigranten die de taal van het bestemmingsland goed beheersen en/of een kleine culturele afstand tot dat land hebben. Voor Nederland geldt dat de beheersing van de Nederlandse taal duidelijk het best is onder Surinamers, terwijl de culturele afstand het kleinst is onder Surinamers en westerse immigranten.

Verder suggereert de ruimtelijke-assimilatietheorie dat immigranten vooral terechtkomen in buurten met een lagere woonkwaliteit. Deze zijn immers het gemakkelijkst toegankelijk, doordat de zittende bevolking ze vaak links laat liggen. Dit zijn de buurten waarin de huizenprijzen het laagst zijn. Daarmee is er ook meer aanbod van goedkope huisvesting, een factor die ook op zichzelf van belang zal zijn. Dit zal minder gelden voor immigranten met een sterke sociaaleconomische positie, vooral westerse immigranten. In Nederland komt hier nog bij dat in de sociale huursector lange wachtlijsten voorkomen, waardoor immigranten het vooral moeten hebben van de particuliere woningsector.

Volgens de ruimtelijke-assimilatietheorie zullen succesvolle immigranten op den duur de concentratiewijken verlaten.

¹⁾ Beide auteurs zijn verbonden aan de Universiteit van Amsterdam, afdeling Geografie, Planologie en Internationale Ontwikkelingsstudies.

Het is echter zeer twijfelachtig of een dergelijk proces al waarneembaar is in de periode van vier jaar waarin de verhuizingen van de nieuwe immigranten met de door ons gebruikte gegevens geobserveerd kunnen worden. Mogelijk hangen de binnenlandse verhuizingen in de eerste vier jaar vooral samen met het zoeken naar een minder tijdelijke huisvesting. Of deze in de richting gaan van buurten met een lagere of juist met een hogere concentratie van allochtonen is een open vraag.

Gezien het feit dat een deel van de immigranten komt om te werken, zou men verwachten dat ze minder vaak terechtkomen in gebieden met een hoge werkloosheid. De beschikbaarheid van banen voor hooggeschoolden zou een rol kunnen spelen bij het aantrekken van westerse migranten, terwijl de beschikbaarheid van banen voor laaggeschoolden wellicht eerder niet-westerse migranten aantrekt. Ook kan men verwachten dat grotere gemeenten, en dan vooral de grote steden, extra aantrekkingskracht uitoefenen op immigranten, nog los van de aantrekkingskracht die van bepaalde buurten uitgaat. Dit allereerst vanwege de aanwezigheid van veel landgenoten en andere immigranten in de steden als geheel: zelfs al zou men terechtkomen in een buurt waarin minder landgenoten wonen, dan heeft men ze nog altijd in de nabijheid, net als etnisch-specifieke voorzieningen. Maar ook de diversiteit van de stedelijke arbeidsmarkt zou een rol kunnen spelen, evenals het internationale karakter van de grote steden en de daarmee gepaard gaande grotere gewinning aan het omgaan met niet-Nederlanders onder de zittende bevolking.

Voor alle verwachte verbanden geldt dat deze vooral betrekking hebben op een vrije keus van de immigrant voor een locatie of op een vanzelfsprekende locatiekeus die te maken heeft met de aanwezigheid van familie, andere herkomstgenoten of werk. Voor asielmigranten is dit niet aan de orde. Zij hebben geen vrije locatiekeus, maar worden ergens geplaatst. Te verwachten valt dus dat voor immigranten uit asiellanden veel verbanden minder sterk zijn of ontbreken.

3. Gegevens en methoden

We maken gebruik van het Sociaal Statistisch Bestand van het Centraal Bureau voor de Statistiek (Al en Bakker,

2000; Bakker, 2006). Hierin zijn gegevens opgenomen van iedereen die legaal in Nederland woont. Onze selectie beslaat alle immigranten die volgens de Gemeentelijke Basisadministratie in 1999 in Nederland binnenkwamen en eind september 1999 in Nederland geregistreerd stonden, met uitzondering van autochtone immigranten (degenen van wie beide ouders in Nederland zijn geboren). In totaal betreft dit 52,5 duizend immigranten. Hun binnenlandse verhuizingen worden gevolgd tot eind september 2003 of tot het moment waarop zij Nederland weer hebben verlaten.

In de analyses worden herkomstlanden waar meer dan 1 100 immigranten vandaan kwamen apart onderscheiden. Dit zijn in volgorde van afnemend aantal Afghanistan, Marokko, Turkije, Irak, Suriname en China. De overige immigranten zijn ingedeeld in anders niet-westers en westers. De Afghanen en Irakezen zijn in overgrote meerderheid (88 en 68 procent) binnengekomen als asielmigrant; voor de rest is gezinshereniging of gezinsvorming geregistreerd als migratiemotief. De 'klassieke' allochtonen komen vooral binnen op titel van gezinshereniging of gezinsvorming (87 procent van de Marokkanen, 85 procent van de Turken, 83 procent van de Surinamers). Bij de Chinezen is asiel het belangrijkste motief (35 procent), gevolgd door gezinsmigratie (31 procent) en studie (18 procent). Ook bij andere niet-westerse immigranten is het beeld divers: 40 procent gezinshereniging en gezinsvorming, 36 procent asiel, 11 procent arbeid en 9 procent studie. Bij westerse immigranten is arbeid het meest geregistreerde motief (37 procent), gevolgd door gezinshereniging en gezinsvorming (33 procent), asiel (13 procent) en studie (10 procent).

Er is een groot verschil tussen de herkomstcategorieën in het aandeel dat Nederland binnen de analyseperiode weer heeft verlaten. Van de westerse migranten is dit een derde, van de overig niet-westerse en Chinese immigranten is het ook een substantieel aandeel, van de andere herkomstlanden zijn het er minder dan 10 procent (*staat 1*).

In de analyse van de locatiekeuze bij binnenkomst zijn buurten de analyse-eenheden (N = 8 275). De afhankelijke variabele is het aantal immigranten uit een herkomstland (of groep herkomstlanden) dat zich in de buurt heeft gevestigd.

De volgende onafhankelijke variabelen zijn eveneens op buurniveau gemeten: in de buurt wonend percentage Marokkanen, percentage Turken, percentage Surinamers

Staat 1
Aantal immigranten in 1999 naar herkomstland

Herkomstland	Totaal	w.o. gevestigd in				Aandeel binnen 4 jaar vertrokken
		Amsterdam	Rotterdam	Den Haag	Utrecht	
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>				
Marokko	4,7	24	11	8	7	5
Turkije	4,5	12	11	11	3	6
Suriname	1,6	28	17	12	2	5
Afghanistan	5,4	6	4	3	2	2
China	1,4	7	13	7	3	16
Irak	3,1	3	5	6	2	8
Overig niet-westers	17,1	12	8	8	2	21
Westers	31,7	12	6	6	3	33

en Antillianen, percentage andere niet-westerse allochtonen, percentage westerse allochtonen, percentage huiseigenaren, gemiddeld inkomen (logaritmisch getransformeerd), gemiddelde waarde van de woningen (volgens de Wet Onroerende Zaken; logaritmisch getransformeerd) en de bevolkingsomvang in duizendtallen. Voor het effect van bevolkingsomvang wordt gecorrigeerd omdat zich in een buurt met veel inwoners uiteraard meer immigranten kunnen vestigen dan in een buurt met weinig inwoners.

De volgende variabelen zijn op gemeenteniveau gemeten: bevolkingsomvang in duizendtallen (als meting van de gemeentegrootte), percentage sociale huisvesting en het werkloosheidscijfer. Ook zijn dummyvariabelen opgenomen voor de vier grote steden.

De analyse van locatiekeuze bij binnenkomst is uitgevoerd met een lineaire regressie van het absolute aantal immigranten in de buurt. Omdat alle Nederlandse buurten in de analyse zijn opgenomen, hebben we te maken met populatiegegevens en is het dus niet nodig aandacht te besteden aan standaardfouten en dus significantieniveaus. We doen dit echter toch, om een indruk te geven van de rol die toeval kan hebben gespeeld. Hiertoe worden de aantallen immigranten per buurt die zijn binnengekomen van januari tot september 1999 beschouwd als een willekeurige steekproef uit een universum van mogelijke aantallen op verschillende tijdstippen. Omdat een aantal variabelen niet op buurt- maar op gemeenteniveau is gemeten, zijn de standaardfouten gecorrigeerd voor de clustering van buurten in gemeenten.

Voor de analyse van verhuizingen in de vier jaar na binnenkomst zijn de buurten ingedeeld in autochtoon (tot 10 procent niet-westerse allochtonen in een bepaald jaar), niet-westers allochtoon (meer dan 35 procent niet-westerse allochtonen) en gemengd (tussencategorie). De grens tussen autochtoon en gemengde buurten is gebaseerd op het aandeel niet-westerse allochtonen in de

Nederlandse bevolking, dat ongeveer 10 procent bedraagt. Dit betreft dus buurten waarin niet-westerse allochtonen zijn ondervertegenwoordigd. Voor de grens tussen gemengde en niet-westers allochtoon buurten hebben we het criterium gebruikt van vier standaarddeviaties boven het gemiddelde, zoals voorgesteld door Musterd en De Vos (2006). Een verhuizing wordt gemeten als een verandering van woonadres volgens de Gemeentelijke Basisadministratie tussen eind september van een kalenderjaar en een volgend kalenderjaar. De immigranten kunnen dus maximaal vier keer als verhuisd worden geobserveerd. Tussentijdse woonduren van korter dan een jaar worden hierdoor over het hoofd gezien, evenals (uiteraard) veranderingen van woonadres die niet zijn gemeld aan de gemeente.

Voor dit artikel beperken we ons tot beschrijvende analyses van de verhuisbewegingen van de immigranten. In het eerder verschenen Engelstalige artikel (Zorlu en Mulder, 2008) worden ook multinomiale regressieanalyses gepresenteerd van al dan niet, en naar elk van de drie typen buurten verhuizen door individuele immigranten, per type herkomstbuurt. Voor dat artikel is bovendien de regressieanalyse van locatiekeuze bij binnenkomst uitgevoerd met een uitsplitsing naar geregistreerd migratiemotief in plaats van (alleen) herkomstland.

4. Locatiekeuze bij binnenkomst

Bij elk van de onderscheiden herkomstlanden en groepen van landen zien we in *staat 2* na correctie voor alle andere verklarende variabelen een duidelijk effect van het percentage binnen de buurt wonende landgenoten (of 'herkomstgroepsgenoten'). Dit effect is het grootst bij Marokkanen. Bij de onderscheiden herkomstlanden waarvoor ook het percentage reeds aanwezigen apart is onder-

Staat 2
Lineaire regressie van aantal immigranten per buurt naar herkomstland; significantie o.b.v. robuuste standaardfouten

	Marokko	Turkije	Suriname	Afghanistan	China	Irak	Westers
Buurtkenmerken							
% Marokkanen	0,526**	0,177*	-0,054	0,022	-0,011	-0,006	-0,292
% Turken	0,025	0,202**	-0,017	-0,019	-0,005	0,004	-0,112**
% Surinamers/Antillianen	0,082*	0,063	0,301	-0,016	0,014*	-0,054*	-0,341***
% Overig niet-westers	-0,007	0,008	0,021	0,111**	0,018*	0,161**	0,409***
% Westers	-0,030*	-0,019	-0,026	-0,012	-0,001	-0,009	0,321***
% Huiseigenaren	0,016**	0,015**	0,010	0,000	0,001*	0,002	0,001
Log gemiddelde inkomsten	0,249	0,254	-0,275	0,271*	-0,080	0,004	2,148
Log gemiddelde WOZ-waarde woningen	-1,196***	-1,361***	-0,219***	-0,690***	-0,224***	-0,471***	-1,037*
Bevolking (x1000)	0,252**	0,174***	0,204	0,218***	0,055***	0,084***	1,098***
Gemeentekenmerken							
Bevolking (x1000)	-0,001	-0,001	-0,002	-0,001	0,000	-0,001	-0,002
% Sociale huurwoningen	-0,006	0,000	-0,008	-0,010*	0,002	0,000	0,003
% Banen voor gemiddeld opgeleiden	0,001	0,003	-0,010	-0,007	-0,003	0,004	-0,041
% Banen voor hoog opgeleiden	0,010*	0,009	-0,003	0,001	0,008***	0,005	0,080*
% Werklozen	-0,055**	-0,098***	-0,014	-0,054**	0,001	-0,003	-0,010
Amsterdam	8,687***	3,999***	4,365***	1,528**	0,532*	0,451	29,191***
Rotterdam	3,977***	3,902***	1,349	0,586	1,172***	0,568	14,450***
Den Haag	1,871***	3,355***	-0,200	0,329	0,385*	1,251***	14,642***
Utrecht	0,975	-0,161	0,300	0,016	-0,017	0,147	3,900**
Constante	9,835***	11,741***	5,062	6,147***	3,212***	5,013**	-10,851
R-kwadraat	0,450	0,330	0,290	0,120	0,150	0,090	0,360
Aantal buurten (N)	8 275	8 275	8 275	8 275	8 275	8 275	8 275

*p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

scheiden (Marokko, Turkije, Suriname – voor de reeds aanwezigen met inbegrip van Antillianen), is duidelijk te zien dat dit effect specifiek is voor de eigen landgenoten. Alleen voor Surinamers is het effect van de aanwezigheid van landgenoten niet significant, maar het heeft wel een behoorlijke omvang. Het is niet zozeer het percentage niet-westerse allochtonen in het algemeen dat een rol speelt, al zien we hier ook wel effecten (bij de Turken is het effect van het percentage Marokkanen zelfs maar weinig kleiner dan dat van het percentage Turken, al is het slechts marginaal significant). Deze specificiteit levert een belangrijke aanwijzing dat het effect geen artefact is en bijvoorbeeld volledig zou moeten worden toegeschreven aan verschillen tussen buurten in sociaaleconomische status of toegang tot de woningmarkt die niet worden gemeten door de indicatoren die in de modellen zijn opgenomen.

De effecten van de aanwezigheid van niet-westerse niet-landgenoten zijn vermoedelijk wel toe te schrijven aan ongemeten verschillen in sociaaleconomische status of toegang tot de woningmarkt. Ook interessant in dit verband is het negatieve effect van het percentage westerse allochtonen dat wordt gevonden voor alle niet-westerse categorieën allochtonen (alleen voor Marokkanen significant). Omgekeerd is er een negatief effect van het percentage Marokkanen, Turken en Surinamers/Antillianen voor westerse allochtonen; het effect van de aanwezigheid van overig niet-westerse allochtonen is voor hen juist positief. Op deze laatste uitzondering na lijkt het erop dat westerse en niet-westerse allochtonen in duidelijk verschillende buurten terechtkomen, wat goed te rijmen is met het beeld dat niet-westerse allochtonen vaak een zwakkere sociaaleconomische positie innemen dan autochtonen, terwijl westerse allochtonen juist vaak een sterkere positie innemen.

Van de overige variabelen op buurtniveau heeft de gemiddelde WOZ-waarde het sterkste effect. Het gewicht van deze variabele in het regressiemodel (Beta; niet in *staat 2*, wel gerapporteerd in Zorlu en Mulder, 2008) is voor alle herkomstcategorieën veruit het grootst. Voor niet-westerse immigranten is deze bevinding in overeenstemming met de verwachting. Dat dit evenzeer voor westerse immigranten wordt gevonden, is verrassend. Wellicht bestaat hier een verband met het woningtype. Westerse immigranten komen vaak voor beperkte tijd en hebben minder vaak kinderen dan de meeste andere herkomstcategorieën. Het kan zijn dat zij daarom vaak kiezen voor appartementen, in centraal gelegen buurten waarin deze ruim voorhanden zijn. Appartementen hebben doorgaans een lagere WOZ-waarde dan eengezinshuizen, hoewel de prijs per vierkante meter hoog kan zijn.

Een ander in het oog springende bevinding is de oververtegenwoordiging van immigranten in de grote steden: deze bevinding is volgens verwachting. Er zijn duidelijke verschillen tussen de herkomstcategorieën. Dit is zowel te zien in de percentages (*staat 1*) als in de coëfficiënten van het regressiemodel, die gecorrigeerd zijn voor de effecten van de andere verklarende variabelen (*staat 2*). In percentages uitgedrukt zijn de vier grote steden als vestigingsplaats het belangrijkste voor de 'klassieke' herkomstgroepen: van de Surinamers vestigt zich meer dan de helft

in de vier grote steden, van de Marokkanen ongeveer de helft en van de Turken ongeveer een derde. Volgens de regressiecoëfficiënten heeft op westerse immigranten vooral Amsterdam een sterke aantrekkingskracht. Daarna volgen Rotterdam en Den Haag, en met afstand Utrecht. Vooral bij Marokkanen en Surinamers zien we een prominente positie van Amsterdam. Bij Marokkanen volgen daarna Rotterdam en Den Haag. Bij Turken is er een oververtegenwoordiging in Amsterdamse, Rotterdamse en Haagse buurten zonder dat één van die drie steden eruit springt. Voor de herkomstlanden waar (ook) een substantieel aandeel asielmigranten vandaan komt is de oververtegenwoordiging in de grote steden duidelijk minder sterk. Chinezen vormen de enige herkomstcategorie bij wie niet Amsterdam maar Rotterdam de meeste immigranten aantrekt. Bij Irakezen is Den Haag een prominente vestigingsplaats.

Van de andere variabelen gemeten op gemeenteniveau hebben het percentage banen voor hoog opgeleiden en het werkloosheidscijfer een opmerkenwaardig effect. Dat het percentage banen voor hoog opgeleiden een positief effect heeft voor westerse immigranten wekt geen verbazing, omdat zij zelf vaak hoog opgeleid zijn. Een significant positief effect wordt echter ook gevonden voor Marokkanen en Chinezen, die over het algemeen lager zijn opgeleid dan autochtonen. Wellicht komen zij vaak terecht in banen in het type dienstverlening waarvan vooral hoog opgeleiden gebruik maken. Verder wordt voor een paar herkomstlanden een negatief effect gevonden van het werkloosheidscijfer in de gemeente; immigranten zullen zich uiteraard het liefst daar vestigen waar werk te vinden is.

5. Veranderingen in de vier jaar na binnenkomst

Uit de voorgaande analyse blijkt dat immigranten bij binnenkomst in Nederland bovengemiddeld vaak terechtkomen in buurten waar al veel landgenoten (of herkomstgroepsgeenoten) wonen. De volgende vraag is of verhuizingen gedurende de eerste paar jaar na binnenkomst leiden tot een uitwaaiering van de immigranten over gemengde of autochtone buurten of juist tot een verdere clustering in niet-westerse buurten. Getuige *staat 3* is, voor op één na alle herkomstlanden en herkomstgroepen, het ondubbelzinnige antwoord dat er sprake is van verdere clustering. Voor alle categorieën immigranten is het aandeel dat in een autochtone buurt woont over de periode 1999–2003 verminderd (voor Chinezen geldt dat ook voor het aandeel in gemengde buurten), terwijl het aandeel dat in een niet-westerse buurt woont is toegenomen. Uitzondering zijn de Surinamers, bij wie eerder sprake is van uitwaaiering dan van verdere clustering. Het aandeel Surinamers dat in een niet-westerse buurt woont is sterker afgenomen dan het aandeel dat in een autochtone buurt woont, terwijl het aandeel dat in een gemengde buurt woont groter is geworden. De sterkste afname in autochtone buurten zien we bij immigranten uit Afghanistan, Irak en overig niet-westerse landen. Dit zijn landen waaruit veel asielmigranten komen. Mogelijk zien we hier een effect van verhuizingen naar woningen in niet-westerse buurten die volgen op plaatsing in een asielzoekerscentrum.

Staat 3

Verdeling van immigranten over buurttypen in 1999 en 2003 en verandering tussen 1999 en 2003, naar herkomstland

	Totaal	Autochtone buurt			Gemengde buurt			Niet-Westerse buurt		
		aandeel in 1999	aandeel in 2003	verandering	aandeel in 1999	aandeel in 2003	verandering	aandeel in 1999	aandeel in 2003	verandering
	x 1 000	%								
Afghanistan	5,3	58,2	47,4	-10,8	29,0	36,2	7,2	12,8	16,3	3,5
China	1,4	38,6	35,8	-2,8	46,7	41,4	-5,3	14,7	22,8	8,1
Irak	3,1	43,7	38,1	-5,6	35,2	39,6	4,4	21,1	22,2	1,1
Turkije	4,5	21,3	18,8	-2,5	39,2	40,9	1,7	39,4	40,2	0,8
Marokko	4,7	17,0	15,3	-1,7	39,4	39,7	0,3	43,6	45,1	1,5
Suriname	1,6	16,6	15,2	-1,4	32,9	37,2	4,3	50,5	47,7	-2,8
Overig niet-westers	16,9	42,7	37,2	-5,5	37,3	38,4	1,1	20,0	24,5	4,5
Westers	30,8	58,9	55,4	-3,5	31,3	34,2	2,9	9,9	10,5	0,6

6. Conclusie

Immigranten gaan bij binnenkomst vaak wonen in buurten waar al landgenoten wonen. Dit is ook zo na correctie voor de sociaaleconomische status van de buurt en kenmerken van de huisvesting, al spelen die ook een belangrijke rol (vooral de prijs van huisvesting, gemeten als de WOZ-waarde). Het gaat hierbij meer om 'echte' landgenoten dan om (niet-westerse) immigranten in het algemeen. Daarmee is het zeer aannemelijk dat immigranten zich bij hun locatiekeuze laten leiden door informatie van of over familieleden of andere bekenden. Men komt niet (of niet alleen) bij toeval in een bepaalde buurt terecht, omdat de woningen er goedkoper of gemakkelijker toegankelijk zijn. De vier grote steden nemen een speciale positie in, en dan vooral Amsterdam. Amsterdam oefent in vergelijking tot de andere drie grote steden een extra grote aantrekkingskracht uit op westerse immigranten, Marokkanen, Surinamers en Afghanen. Bij Chinezen geldt dit voor Rotterdam.

In de eerste vier jaar na aankomst verspreiden immigranten zich niet verder over het land. Eerder verhuizen ze juist naar buurten met een groter aandeel immigranten dan de herkomstbuurt. Hiermee is er dus in die eerste vier jaar geen sprake van ruimtelijke assimilatie. Het kan natuurlijk wel zijn dat immigranten na een langere periode alsnog ruimtelijk assimilatiegedrag gaan vertonen.

Eerder hebben Musterd en De Vos (2006) betoogd dat etnische concentraties vooral worden veroorzaakt door het wegtrekken van autochtone Nederlanders uit bepaalde buurten. Onze bevindingen zijn daarmee niet in tegenspraak, maar ze laten wel zien dat óók het verhuisgedrag van immigranten een rol speelt.

Noot

Dit onderzoek is mogelijk gemaakt door NWO in het kader van de Vernieuwingsimpuls, VICI-subsidie nummer 453-04-001, en door een samenwerkingsverband tussen de UvA en het CBS binnen welk kader de SSB-gegevens gebruikt konden worden.

Literatuur

Al, P.G. en B.F.M. Bakker, 2000, Re-engineering social statistics by micro-integration of different sources: An introduction. Netherlands Official Statistics 15 (Summer), blz. 4–6.

Aslund, O., 2005, Now and forever? Initial and subsequent location choices of immigrants. Regional Science and Urban Economics 35, blz. 141–165.

Bakker, B.F.M., 2006, Doen wat je belooft? In: Bastiaans, F., L. Engberts en F. Linder (red.), Sociale samenhang in beeld; het SSB nu en straks, blz. 9–15. CBS, Voorburg/Heerlen.

Bartel, A.P., 1989, Where do the new U.S. immigrants live? Journal of Labor Economics 7(4), blz. 371–391.

Beenstock, M., 1997, The internal migration of immigrants: Israel 1969–1972. The Quarterly Review of Economics and Finance 37, blz. 263–284.

Bolt, G. en R. van Kempen, 2003, Escaping poverty neighbourhoods in the Netherlands. Housing, Theory and Society 20(4), blz. 209–222.

Massey, D.S. en N.A. Denton, 1985, Spatial assimilation as a socioeconomic outcome. American Sociological Review 50(1), blz. 94–106.

Musterd, S., 2005, Social and ethnic segregation in Europe: Levels, causes and effects. Journal of Urban Affairs 27(3), blz. 331–348.

Musterd, S. en S. de Vos, 2006, Woondynamiek in concentratiewijken. In: Mulder, C.H. en F.M. Pinkster (red.), Onderscheid in wonen: het sociale van binnen en buiten, blz. 123–138. Amsterdam University Press, Amsterdam.

Musterd, S. en S. de Vos, 2007, Residential dynamics in ethnic concentrations. Housing Studies 22(3), blz. 333–353.

South, S.J., K.D. Crowder en E. Chavez, 2005, Geographic mobility and spatial assimilation among U.S. Latino immigrants. *International Migration Review* 39(3), blz. 577–607.

Zorlu, A. en C.H. Mulder, 2008, Initial and subsequent location choices of immigrants to the Netherlands. *Regional Studies* 42(2), blz. 245–264.